

Fag må diskuteres med kolleger, men også formidles til allmennheten. Å legge til rette for dette er en viktig oppgave for Tidsskriftet

Forskningsformidling som satsingsområde

Medisinsk fagutvikling finner sted når man forsker, systematiserer kunnskapen og utveksler erfaringer. En viktig del av denne informasjonsutvekslingen skjer gjennom vitenskapelig publisering i tidsskrifter med fagfelle vurdering. Kvaliteten på forskningen samt de rutinene som følges og ressursene som investeres i tidsskriftredaksjonene er avgjørende for kvaliteten på det som blir publisert. Det er denne typen publisering som tradisjonelt er blitt verdsett i forskningsmiljøene. Motivasjonen er stor – vitenskapelig publisering er avgjørende for karrieren.

Men forskningen angår ikke bare forskerne. Den angår et bredere fagmiljø og allmennheten for øvrig. Hva det forskes på og resultatene er av interesse for mange. Dessuten bør god forskning og gode fagmiljøer synliggjøres for å sikre forskningen legitimitet i samfunnet. Formidling i videre forstand enn tradisjonell vitenskapelig publisering har alltid stått høyt oppe på den forskningspolitiske dagsordenen. Problemet har vært å få forskere til å prioritere dette.

De siste fire-fem år er universitetene og forskerne blitt satt under en ny type press for å synliggjøre og rettferdiggjøre det de driver med overfor samfunnet og de bevilgende myndigheter. Universiteter og høyskoler er nå underlagt et resultatbasert finansieringssystem (det såkalte tellekantsystemet) der rammen er satt og de ulike fag- og forskningsområder må konkurrere seg imellom for å sikre seg sin del av bevilgningene. Både for undervisning og forskning er det egne incentivkomponenter i dette systemet. I St.prp. nr. 1 (2003–2004) ble det varslet at departementet ønsket å innføre en egen formidlingskomponent for å stimulere til ønsket formidlingsaktivitet og gi institusjonene sterkere incentiver til å prioritere slike oppgaver. Siden har to utvalg (Formidlingsutvalg I og Formidlingsutvalg II) arbeidet med å foreta en hensiktsmessig avgrensning av begrepet «forskningsformidling» og foreslå relevante indikatorer for å fange opp sentrale deler av denne aktiviteten ved universiteter og høyskoler.

Forskningsformidling kan defineres veldig snevert eller svært vidt. For ti år siden kategoriserte Norges forskningsråd formidling etter målgruppe, og denne kategoriseringen er fortsatt brukbar (1). Det skiller mellom:

- Allmennrettet formidling: Rettet mot det brede publikum, allmennheten.
- Brukerrettet formidling: Rettet mot avgrensede grupper som har bruk for kunnskapen og teknologien i utøvelsen av sitt yrke eller profesjon (legene for Tidsskriftets del). Brukerrettet formidling krever større dybde og mer dokumentasjon for å være anvendelig for mottakeren.
- Forskerrettet formidling: Rettet mot andre forskere. En stor del av den primære forskningsformidlingen fra forskerne er rettet mot andre forskere i form av vitenskapelig publisering.

Tidsskriftet dekker alle de tre områdene for formidling: forskerrettet, brukerrettet og allmennrettet. I tradisjonell forstand skjer forskningsformidlingen ved at artikler blir publisert. Manuskripter blir sendt inn, fagfelle vurdert, kvalitetssikret og bearbeidet av medisinske redaktører og manusredaktører og til slutt godkjent. En del av artiklene (f.eks. originalartiklene) er i utgangspunktet forskerrettet, altså beregnet på fagfolk innen samme område. Men disse bearbeides slik at essensen er lett tilgjengelig for alle leger – gjennom gode titler, sammendrag, hovedbudskap og illustrasjoner.

Andre artikler er allerede i utgangspunktet «brukerrettet» (mot leger). Det gjelder f.eks. de fleste oversikts- og temaartikler, kronikker og medisinske nyheter.

De siste årene har vi arbeidet stadig mer med viderefremidling av artiklene med tanke på allmennheten. Her fungerer Tidsskriftet som tilrettelegger. Det er et mål å styrke den allmennrettede forskningsformidlingen i omfang, status og kvalitet. Vi har to hovedinnfallsvinkler.

For det første har allmennheten siden år 2000 hatt fri tilgang til alt innhold i Tidsskriftet via Internett, og vi arbeider kontinuerlig for å øke tilgjengeligheten på nett ved å bearbeide stoffet videre for dette mediet. Fra hvert nummer velges det ut en artikkel som får spesiell omtale som nettsak, og fra nr. 1/2007 er en av artiklene blitt presentert som podkast (2). Tidsskriftet på Internett (www.tidsskriftet.no) har mange besøk. I februar 2007 var det gjennomsnittlig over 6 000 unike brukere per dag. Fra brukerundersøkelser vet vi at halvparten av de besøkende ikke er leger.

For det annet arbeider vi systematisk med å få artiklene ut i andre medier. I forkant av hver utgivelse har redaksjonen, nettredaksjonen og Legeforeningens informasjonsseksjon et møte der det planlegges hvilke artikler som kan passe for de ulike medier. Dette gjøres på bakgrunn av innspill fra de medisinske redaktørene og ut fra den kunnskapen redaksjonen og informasjonsseksjonen har om hva som egner seg hvor. I den generelle pressemeldingen, som sendes ut til en lang rekke redaksjoner, er det omtale av tre til fem artikler.

I tillegg kan enkelte artikler gis eksklusivt til én redaksjon. Dette kan være fordi de er spesielle eller krevende eller fordi de f.eks. er av særlig interesse for befolkningen i én landsdel. Saker fra spalten Norsk forskning, der det er omtale av artikler norske forskere har fått publisert i prestisjefylte internasjonale tidsskrifter, gis ofte til kun én redaksjon. Redaksjonene i Aftenposten, Dagbladet, *Schrødingers katt* og *Verdt å vite* har vært interessert i dette stoffet, og det har ført til gode oppslag. Men det fordrer at vi får vite om artikelen når den blir akseptert, slik at vi kan koordinere vår omtale med publiseringstidspunktet.

Enhver forsker har naturligvis et ønske om å få oppmerksomhet omkring sin forskning. Men å gjøre faglig tungt stoff tilgjengelig for legfolk er en utfordring og krever en uttrykksform som kan være fremmed for fagfolk. Den allmennrettede formidlingen handler om de enkle og klare budskapene eller de fengende «historiene». I 2006 førte hver utgave av Tidsskriftet til gjennomsnittlig 70 medieoppslag, og forfatterne var stort sett fornøyde. Det kan tyde på at tilrettelegging av artiklene for allmennrettet formidling på denne måten kan være hensiktsmessig både for forskere, Tidsskriftet og samfunnet.

Charlotte Haug
redaktør

Litteratur

1. Nasjonal strategi for allmennrettet forskningsformidling, Oslo: Norges forskningsråd, 1997.
2. www.tidsskriftet.no/podkast.